

222814 - تۈرمىدىكى مەھبۇسلار نامازنى قەسر ۋە جەملەپ ئوقۇسا بولامدۇ؟

سوئال

مېنىڭ ئوغلۇم ئالى مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى بولۇپ، تىنچلىق شەكىلدە ئىلىپ بېرىلغان نامايىشقا قاتنىشىپ قالغانلىق سەۋەبىدىن بەش يىللىق قاماق جازاسى بېرىلگەن. تۈرمە بىلەن بىز تۇرىۋاتقان جاينىڭ ئارىسى يۈز كىلومېتىردىن ئاشىدۇ. مۇشۇنداق ھالەتتە ئۇلار تۈرمىدە نامازنى قەسر ۋە جەملەپ ئوقۇسا توغرا بولامدۇ؟ بولۇپمۇ ئۇلار جۈمە نامىزى ئوقۇشتىن چەكلىنىدۇ، ئۇلار ئون نەچچە ئايدىن بىرى جۈمە نامىزى ئوقۇيالمىدى؟، بۇ توغرىدا چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيەلەر ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ئاللاھنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

ئەگەر مەھبۇس قامالغان تۈرمە ئۆزى تۇرىدىغان شەھەرنىڭ سىرتىدا بولۇپ، نامازنى قەسر قىلىدىغان مۇساپىگە يېتىدىكەن، ئۇ تۈرمىدە بولسىمۇ مۇساپىرنىڭ ھۆكۈمىدە بولىدۇ، ئۇ كىشى ئۆزىنىڭ تۈرمىدىن قاچان چىقىشىنى بىلمىسە، تۈرمىدىن چىققىچە قەدەر نامازنى قەسر قىلىپ ئوقۇيدۇ، زۆرۈر بولغاندا جەملەپ ئادا قىلىدۇ. مەھبۇس تۈرمىدە تۆت كۈندىن ئارتۇق تۇرۇشنى بىلمىمۇ (قاچان چىقىپ كېتىشىنى بىلمىگەنلىكى ئۈچۈن) نامازنى قەسر ئوقۇيدۇ.

ئەمما ئۆزىنىڭ تۈرمىدە تۆت كۈندىن ئارتۇق تۇرۇشنى ياكى بىر قانچە ئاي ياكى يىل تۇرۇشنى بىلىدىكەن، ئۇ كىشى كۆپچىلىك ئالىملارنىڭ قارىشىدا مۇساپىرنىڭ ھۆكۈمىدە بولمايدۇ، يەنى نامازنى تولۇق ئوقۇيدۇ.

كۆپچىلىك ئالىملارنىڭ قارىشىدا نامازنى قەسر ئوقۇش دۇرۇس بولىدىغان سەپەر مۇساپىسى 80 (سەكسەن) كىلومېتىر ئەتراپىدا دەپ بېكىتىلگەن. كىمكى سەكسەن كىلومېتىر ياكى ئۇنىڭدىن يىراق بولغان جايدا سەپەر قىلىدىكەن ئۇ كىشى ئۆز يۇرت دائىرىسىدىن ئايرىلغاندىن باشلاپ نامازنى قەسر قىلىدۇ ۋە جەملەپ ئوقۇشقا رۇخسەتتۇر. ھوشۇقنى باسدىغان ئاياغ بولسا ئۈچ-كېچە كۈندۈز ئۇنىڭغا مەسھ قىلىدۇ، رامزان بولسا روزا تۇتماي ئېغىز ئاچىدۇ.

باشقا بىر يۇرتقا سەپەر قىلىپ ئۆزىنىڭ قاچان قايتىشىنى بىلمەيدىغان كىشىمۇ شۇ يۇرتتا تۇرغان مۇددەت جەريانىدا مۇساپىرنىڭ ھۆكۈمىدە بولىدۇ.

ئىبنى قۇدامە رەھىمەھۇللاھ مۇغنى ناملىق ئەسىرى 2-توم 215-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "بىر جايدا تۆت كۈندىن ئارتۇق تۇرۇشنى مەقسەت قىلمىغان كىشى گەرچە بىر قانچە يىل تۇرۇپ كەتسىمۇ نامازنى قەسر قىلىدۇ، شۇنىڭدەك ئۆزىنىڭ ئىشىنى تۈگىتمەن دەپ تۈگىتەلمىگەن ياكى جىھادقا چىقىپ قايتىپ كېلىپ بولالمىغان، ھۆكۈمەت تەرەپتىن تۈرمىگە سولانغان ياكى كېسەللىك سەۋەبىدىن بىر يەردە تۇرۇپ قالغان، ئۆز قارىشىدا قىسقا مۇددەتتە ياكى ئۇزۇن ۋاقىتتا ئىشىم پۈتتۈرۈپ قارىغان كىشىلەر، يۇقىرىقى ھالەتلەرنىڭ نامازنى قەسر قىلىپ ئادا قىلىدۇ".

ئىبنى مۇنزىر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئالىملار، مۇساپىر بىر يەردە مۇقىم تۇرۇشنى مەقسەت قىلماي گەرچە بىر قانچە يىل تۇرۇپ قالسىمۇ نامازنى قەسر قىلىدۇ دېگەن كۆزقاراشتا بىرلىككە كەلگەن". بۇ ھەقتە تەپسىلى مەلۇماتقا ئېرىشىش ئۈچۈن 105844- نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا مۇراجىئەت قىلىنسۇن.

ئىككىنچى: تۈرمىدە يېتىۋاتقان مەھبۇسلارغا جۈمە ئوقۇش پەرز ئەمەس، ئەمما مۇمكىن بولسا ئۇلار تۈرمىنىڭ مەسچىتىدە توپلىشىپ جۈمە ئوقۇسا بولىدۇ، ئۇنىڭغا مۇمكىن بولمىسا ھەر كىم ئۆز كامپۇرسىدا بەش ۋاقىت نامازنى ئادا قىلسا بولىدۇ.

شەيخ ئىبنى باز رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: يۇقىرى دەرىجىلىك ئۆلىمالار ھەيئىتىنىڭ كېڭىشى بۇ مەسىلىگە تۆۋەندىكىدەك پەتۋا بەرگەن: "تۈرمىدىكى مەھبۇسلارنىڭ ھەممىسى ئۆز كامپۇرلىرىدا تۇرۇپ جۈمە نامىزى ۋە بەش ۋاقىت نامازنى بىر ئىمامغا ئەگىشىپ ئوقۇشقا قادىر بولالمايدۇ، پەقەت مىكرىپۇن ئارقىلىق ئىمامنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىيالايدۇ، ئۇلارنىڭ مەسچىتكە بېرىشى مۇمكىن بولمىغانلىقى ئۈچۈن ئۇلارغا جۈمە نامىزى پەرز بولمايدۇ. ئەگەر تۈرمە مەسچىتىدە جۈمە نامىزى ئوقۇلىدىغان بولسا، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ مەسچىتكە بېرىشى مۇمكىن بولسا، جامائەت بىلەن جۈمە نامىزى ئوقۇيدۇ، مۇمكىن بولمىسا جۈمەنىڭ ئورنىغا پېشىن ئوقۇيدۇ. تۈرمىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى بىر مەسچىتتە ناماز ئوقۇشقا مۇمكىن بولمىسا، ھەر بىر كامپۇردىكىلەر ئۆز ئالدىغا جامائەت بولۇپ بەش ۋاقىت نامازنى ئۆز كامپۇرلىرىدا ئوقۇيدۇ". [پەزىلەتلىك شەيخ ئىبنى باز پەتۋالىرى توپلىمى 12-توم 155-156-بەتلەر].

سەئۇدى ئەرەبىستان ئىلمى تەتقىقات دىنى پەتۋا تەشۋىقات كومىتېتى ئالىملىرى مۇنداق دەيدۇ: "تۈرمىنىڭ ئىچىدە ياكى باشقا ئورۇندا جۈمە نامىزى ئوقۇلىدىغان بولسا، تۈرمىدىكىلەر بېرىپ ناماز ئوقۇشقا قادىر بولالسا ئۇلارغا جۈمە ئوقۇش پەرز بولىدۇ. ئەگەر جۈمە نامىزىغا بېرىش ئىمكانىيىتى بولمىسا، پېشىن نامىزى ئوقۇيدۇ." [سەئۇدى ئەرەبىستان ئىلمى تەتقىقات دىنى پەتۋا تەشۋىقات كومىتېتى 8/184].

ئەگەر تۈرمىدىكى مەھبۇسلارغا سوت ھۆكۈم قىلىنغان بولسا، بۇ ھۆكۈم ئۇلارغا مەزكۇر تۈرمىدە ئىجرا قىلىنسا، ئۇ تۈرمىدە مۇقىمنىڭ ھۆكۈمىدە بولىدۇ، ئۇلارنىڭ نامازنى قەسر قىلىشى، جۇغلاپ ئوقۇشى ۋە رامازندا ئىپتار

قىلىشىغا رۇخسەت قىلىنمايدۇ، ئۇلارنىڭ ھەر بىر بۆلىكى ئۆزىنىڭ كامپىرلىرىدا نامازنى جامائەت بولۇپ ئوقۇيدۇ، ئۇلارغا جۈمە ئوقۇش پەرز ئەمەس لېكىن تۈرمە باشلىقلىرى ئۇلار ئۈچۈن تۈرمە مەسچىتىدە توپلىشىپ جۈمە ئوقۇشقا رۇخسەت قىلسا، ئۇ ۋاقىتتا جۈمە ئوقۇسا بولىدۇ.

ئەمما مەھبۇسلار ئۆزلىرىنىڭ ئەتە قايسى تۈرىدە بولىدىغانلىقىنى بىلمەيدىكەن يەنى ئۇلارنى سوت قىلمىغان بولسا، تۈرىدە مەھبۇسلارنى بىر تۈرىدىن يەنە بىر تۈرمىگە يۆتكەيدىغان ئىش بولسا، ئۇلار مۇساپىرنىڭ ھۆكۈمىدە بولۇپ، نامازنى قەسر قىلىپ جۇغلاپ ئوقۇسا بولىدۇ. ئاللاھ تائالادىن زۇلۇمغا ئۇچرىغان ئەسىرلەرنى تۈرمىدىن ئازات قىلىشىنى، قىيىنچىلىقتا قالغان مۇسۇلمانلارنىڭ قىيىنچىلىقىنى ئاسان قىلىشىنى سورايمىز.

بۇ ھەقتە تېخىمۇ كۆپ مەلۇمات ھاسىل قىلىش ئۈچۈن **81421**- نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا مۇراجىئەت قىلىنسۇن.

ھەممىدىن توغرىنى بىلگۈچى ئاللاھ تائالادۇر.